

Ministru kabineta rīkojums Nr.830

Rīgā 2007.gada 20.decembrī (prot. Nr.70 80.§)

Par Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālo programmu 2008.-2015.gadam

1. Atbalstīt Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālo programmu 2008.-2015.gadam (turpmāk - programma).
2. Noteikt, ka programmā minētās institūcijas ir atbildīgas par tām doto uzdevumu izpildi.
3. Noteikt Vides ministriju par atbildīgo institūciju programmas īstenošanas vadībā, koordinācijā, pārraudzībā un izvērtēšanā.
4. Programmu 2008.gadā īstenot no piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Jautājumu par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu izskatīt vienlaikus ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu jauno politikas iniciatīvu pieteikumiem, sagatavojot valsts budžeta projektu 2009.gadam un turpmākajiem gadiem.
5. Vides ministrijai līdz 2010.gada 22.decembrim un 2015.gada 22.decembrim iesniegt Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par programmā noteikto uzdevumu izpildi.

Ministru prezidents A.Kalvītis**Vides ministrs R.Vējonis**

(Ministru kabineta

2007.gada 20.decembra rīkojums Nr.830)

Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālās programmas 2008.-2015.gadam kopsavilkums**1. Risināmā jautājuma būtība**

Šobrīd Latvijas (tāpat kā daudzu citu Eiropas Savienības dalībvalstu) normatīvajos aktos nav tiešā veidā atrunātas un noteiktas prasības applūstošo teritoriju noteikšanai un iezīmēšanai pašvaldību plānojuma grafiskajā daļā (kartēs). Līdzīgi tas ir arī valsts līmenī - plūdu riskam pakļautās teritorijas nav precīzi noteiktas un iezīmētas kartēs, nav izstrādāti priekšlikumi par šajās teritorijās veicamajiem pretplūdu pasākumiem. Ar plūdu gatavību (tai skaitā Valsts civilās aizsardzības plānā) saprot nevis preventīvas darbības, bet darbības, kas veicamas, kad jau pastāv tieši plūdu draudi. Plūdu regularitāte un to līmeņi pieaug saistībā ar klimata pārmaiņām, rezultātā daudzas valstis maina savu normatīvo aktu bāzi saistībā ar iespējamo teritoriju applūšanu.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 23.oktobra Direktīva 2007/60/EK par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību (turpmāk - Direktīva) nosaka, ka plūdu komponente jāietver Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 23.oktobra Direktīvā 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (tās prasības ietvertas Ūdens apsaimniekošanas likumā), paredzētajos upju baseinu apsaimniekošanas plānos.

Direktīva paredz veikt plūdu riska sākotnējo novērtējumu visā valsts teritorijā, uz tā pamata noteikt plūdu apdraudētās teritorijas un sagatavot plūdu riska pārvaldības plānus katram upju baseinu apgabalam. Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu Latvijas teritorija sadalīta četros - Ventas, Lielupes, Daugavas un Gaujas - upju baseinu apsaimniekošanas apgabalos. Ja valstī pirms 2010.gada būs veikts plūdu riska sākotnējais novērtējums, pieņemts lēmums par plūdu riska karšu izstrādi un izstrādāti un oficiāli apstiprināti nacionālie tiesību akti plūdu riska

novērtēšanai un pārvaldībai (ietverot tajos Direktīvā noteikto informāciju), saskaņā ar Direktīvas prasībām valstij nebūs jāveic papildu riska novērtējums.

Šobrīd vienīgais politikas plānošanas dokuments, kas nosaka atbildīgo institūciju rīcību un sadarbību, veicot preventīvos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas neatliekamus pasākumus plūdu un to draudu gadījumā, ir Valsts civilās aizsardzības plāns. Minētais plāns satur tikai vispārīgu informāciju par plūdu riskam pakļautajām teritorijām, bet nepiedāvā konkrētus risinājumus plūdu riska novēršanai vai samazināšanai attiecīgajās teritorijās.

Eiropas Savienības finanšu plānošanas periodā 2007.-2013.gadam ir plānots Eiropas Savienības finansējums aktivitātei "Vides risku samazināšana", lai novērstu plūdu draudus. Finansējums paredzēts infrastruktūras uzlabošanas pasākumiem un jaunas infrastruktūras izveidei plūdu novēršanai nacionālas nozīmes paaugstināta applūšanas riska teritorijās.

Tādēļ sākotnējais plūdu riska novērtējums, uz kuru pamatojas plūdu riskam pakļauto teritoriju noteikšana valsts līmenī, informācija par pasākumiem plūdu riska novēršanai vai samazināšanai šajās teritorijās un to izmaksu noteikšana, ir nepieciešams arī, lai izstrādātu nacionālo programmu "Vides risku novēršana" Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļu piesaistei.

2. Piedāvātie risinājumi

Programma ir izstrādāta kā vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments atbilstoši uzdevumam, kas Vides ministrijai dots Ministru kabineta 2006.gada 17.augusta rīkojuma Nr.621 "Par koncepciju "Par pasākumiem, kas veicami, lai Jēkabpilī novērstu pēc Pļaviņu HES un tās ūdenskrātuves izveides radušos plūdu draudus"" 2.1.apakšpunktā.

Ņemot vērā Direktīvas prasības, programmā ir definēti plūdu riska novērtēšanas kritēriji, izvērtēti plūdu riski Latvijas teritorijā un noteiktas prioritārās plūdu riska vietas (sagatavots saraksts), kurās jāveic detalizēti izpēti vai pretplūdu aizsardzības pasākumi. Programma ietver pasākumus apdraudējuma samazināšanai prioritārajos objektos, informāciju par šo pasākumu veikšanai nepieciešamo papildu finansējumu, kā arī atbildīgajām institūcijām. Programmā iekļautā **informācija apkopota atbilstoši upju baseinu apgabaliem.**

Latvijas Nacionālā plānojuma pārskatā par valsts teritorijas izmantošanu Latvijā ir uzskaitīti 200 tūkstoši hektāru applūstošo teritoriju, kas veido 3 % valsts teritorijas. Daļā no šīs teritorijas iespējami katastrofāli plūdi. Applūstošajās teritorijās atrodas ievērojamas lauksaimniecības teritorijas, apdzīvotās vietas ar salīdzinoši lielu iedzīvotāju blīvumu un infrastruktūru, uzbūvētas lielas hidrotehniskās būves (piemēram, Daugavas HES kaskāde), polderu sistēmas un citi objekti. Vislielākie plūdu riski saistāmi ar HES ūdenskrātuļu avāriju risku un jūras uzplūdiem piekrastē un upju grīvās. Sakarā ar intensīvo teritorijas apgūšanu liela nozīme ir pareizai upju lēzeno (potamālo) posmu izvērtēšanai un to izmantošanas plānošanai, jo, pieļaujot būvniecību applūduma riska teritorijās, pastāv gan dzīvības draudi, gan ekonomisku zaudējumu risks.

Atbilstoši Direktīvai programma nosaka Latvijas apstākļiem atbilstošu sākotnējo plūdu riska novērtējumu un galvenos plūdu scenārijus - mazas varbūtības vai ārkārtas plūdi, vidējas varbūtības plūdi ar atkārtosanos retāk nekā reizi simt gados un lielas varbūtības plūdi, kas atkārtosies biežāk nekā reizi desmit gados.

Programma koncentrējas uz praktiskiem un minētajā laikposmā īstenojamiem pasākumiem. Tajā noteikti vairāki apakšmērķi:

1. Plūdu apdraudēto teritoriju detaļa izpēte atbilstoši plūdu riska kritērijiem.
2. Plūdu riskam pakļauto teritoriju sākotnējais plūdu riska novērtējums un turpmākās darbības plānošana.
3. Prioritāro plūdu riskam pakļauto teritoriju precizēšana un konkrēto pasākumu noteikšana plūdu riska novēršanai vai samazināšanai.
4. Pasākumu īstenošana plūdu riska novēršanai un plūdu apdraudējuma samazināšanai prioritārajās teritorijās.

Īstenojot programmu, tiks veikta plūdu riska novērtēšana un sagatavoti priekšlikumi par plūdu pārvaldību atbilstoši Direktīvas prasībām, līdz ar to Latvija varēs laikus sagatavot pamatojumu un piesaistīt Eiropas Savienības finansējumu plūdu riska samazināšanai. Šādi tiks nodrošināta iespēja jau tuvākajos gados veikt pasākumus plūdu riska samazināšanai Daugavas HES kaskādes ietekmētajās un citās plūdu riska apdraudētajās vietās. Svarīga ir arī jūras uzplūdu ietekmes precizēšana un atbilstošu pasākumu veikšana Rīgā, Liepājā un Ventspilī.

Programmai veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums un notikusi tā sabiedriskā apspriešana. Programma apspriesta arī ar Jēkabpils un Pļaviņu pašvaldībām, kuras līdz šim visvairāk apdraudējuši plūdi.

3. Papildus nepieciešamais finansējums un finansējuma avots

Programmas uzdevumu izpilde noteikta laikposmā no 2008. līdz 2015.gadam. Kopējais aptuvenais nepieciešamais finansējums plūdu riska novērtēšanas un samazināšanas pasākumu veikšanai aprēķināts diviem plūdu riska scenārijiem:

- pirmais plūdu riska vai ārkārtas scenārijs (mazas varbūtības plūdi - ārkārtēji, ekstremāli) - 34,21 milj. latu;

- otrais plūdu riska scenārijs (vidējas varbūtības plūdi) - plūdu riska samazināšanas pasākumu kopizmaksa ir 15,52 milj. latu.

Abu scenāriju plūdu riska novērtēšanas un samazināšanas pasākumu kopizmaksa laikā no 2008. līdz 2015.gadam ir 49,73 milj. latu.

Eiropas Savienības finanšu plānošanas periodā plūdu draudu novēršanai aktivitātes "Vides risku samazināšana" ietvaros plānots piesaistīt Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzekļus 15,0 milj. eiro (10,53 milj. latu) apmērā. Līdz ar to pro-grammas īstenošanai papildus nepieciešami valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi 39,2 milj. latu apmērā, tai skaitā 1,86 milj. latu ERAF finansēto projektu līdzfinansējumam (15 % no kopējām ERAF projektu izmaksām).

Daugavas HES kaskādes avāriju un ar to saistīto plūdu riska samazināšanai ir plānota valsts akciju sabiedrības "Latvenergo" finansējuma piesaiste un pašvaldību līdzdalība. Arī lielo pilsētu plūdu riska izpēte un pretplūdu pasākumi prasa ievērojamu pašvaldību finansiālo līdzdalību un izpratni. Tā kā daudzos gadījumos plūdu riski nav pietiekami apzināti un kartēti, programmā ir paredzēta plūdu riska papildu izpēte, līdz ar to paredzētais finansējums pasākumu veikšanai ir norādīts indikatīvi, ņemot vērā esošos līdzīgos projektos sniegto informāciju un ekspertu izvērtētās aptuvenās izmaksas, kas nepieciešamas īstenojamo pasākumu uzdevumu izpildei.

Vides ministrs *R.Vējonis*